

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Čuvajte Jugoslaviju!

Izlazi svakog petka • Godišnja pretplata 50 din. • Uredništvo i uprava Prestolonaslednikov trg 34 • Adresa za pošiljke: Poštanski fah 342 • Telefon uredništva 30-866 i 26-105, uprave 30-866 • Račun Poštanske štedionice br. 57-686 • Oglasi po ceniku •

Beograd, 17 novembar 1939

God. X • Broj 46

MANIJA DELJENJA

Ne bismo se ni najmanje začudili, kad bismo pročitali, da je na nekom zboru u Banovini Hrvatskoj stvoren zaključak da se »u saglasnosti sa novim stanjem u državi« — podeli čak i atmosfera u kojoj se Jugoslavija nalazi, zajedno sa nebeskim svodom, koji pokriva našu otadžbinu, tako da bismo dobili posve odvojenu i zasebnu, »individualnu« hrvatsku maglu i »individualne« hrvatske planete, jednako kao i srpske i slovenačke, — toliko je već manija deljenja obuzela sve i sva!...

U jednom od prošlih brojeva smo izneli primer sa »Jadranskim stražom« i pokazali, kakav apsurd i kakvo protivurečje leži u zahtevu, da se čak i to udruženje deli, na srpsko, hrvatsko i slovenačko, kada se izvršni odbor tog udruženja nalazi u Banovini Hrvatskoj i kad »Hrvatski dnevnik« autoritativno tvrdi, da o moru i morskim stvarima mogu da odlučuju jedino i isključivo Hrvati! Ali nije to sve. Mi znamo, da je postavljen zahtev da se deli i Crveni krst, ma koliko da je ta ustanova najuže povezana sa narodnom odbranom, a barem za narodnu odbranu se utvrdilo, da treba da ostane zajednička za čitavu Jugoslaviju.

Dele se kulturna, stručna i humana udruženja, dele se književnici i umetnici, trgovci i industrijalići, berberi i dimnjaci. Ništa ne sme da ostane zajedničko. Uprava bolesničke blagajne »Merkura«, čija je centrala u Zagrebu, izračunala crno na belom da će, bude li se »Merkur« delio, stradati i celina i delovi; pa i ako su u toj upravi dobrni Hrvati, posve pametno su zatražili da ostane sve po starom. Ali zaludu. Javila se i tu suverena ulica i proglašila: Hrvati, koji neće deljenje u svemu i svačemu, izdajice su!

U Slovenskoj, gde se trezvenije razmišlja, traži se također slovenačka banovina, ali ne ipak tako, da se podeli sve bez pre-mišljanja i bez računa. Predosećaju ljudi posledice. Ali u Zagrebu se već ljute na njih, videći u tome neku vrst kopromotovanja za svoju vlastitu maniju deljenja. Jer ulica, koja tamo traži da se deli i zrak u kome živimo, — niti ume da razmišlja, niti hoće da razmišlja. A oni koji tu ulicu guraju, imaju svoj plan: Kad dođe do neuspeha, dobiće nov argumenat da opet rovare protiv Jugoslavije i da opet šire glasove, kako se sve to dogodilo »zbog neke podvale iz Beograda«.

Dokle ide to deljenje i kakav mu je cilj, najbolje pokazuje nedavna sednica Hrvatskog sveučilišnog društva u Zagrebu, na kojoj je zaključeno, ne samo to da Jugoslovenska Akademija u Zagrebu treba da se ukine, već i to, da se prekine daljnje izdavanje monumentalnog Maretičevog »Rečnika hrvatskog ili srpskog jezika«, ponosa akademije, i da, umesto njega, treba da se počne izdavati nov, samo hrvatski rečnik, čiji je cilj, da se »brzo i energično obračuna sa svima pokušajima srpsko-hrvatskog jezika, te da se hrvatskom narodu dade hrv. jezik, s njegovom hrv. dušom«. I sve to, prema načelu odbornika tog društva, Dr. Šafara, koji je ustvrdio da se »duh hrv. jezika potpuno razlikuje od duha srpskog jezika«, te da su »sva nastojanja da se složi duh hrv. i duh srpskog jezika, u jedno, t. zv. jugoslovensko jezično polje, ostala bez svakog rezultata«.

Zar nije to već potpuno ludilo?... I zar, sve do juče, i najizrazitiji frankovci nisu tvrdili da, i ako nam je jezik isti, to ipak nije dokaz da smo jedan narod?... A sada se najednom proglašava, da su nam i jezici potpuno različiti, i to tvrdi, niko drugi, nego jedan Dr. S. Bosanac, koji je već godinama član Prosvetnog saveta u Beogradu, u kome govori hrvatskim jezikom, a ipak se odlično sporazumeva sa svojim srpskim kolegama, koji govore — »potpuno drugim«, srpskim jezikom...

Oni koji su iskreno pozdravili sporazum, ma koliko da se nisu slagali sa principom triju naroda, učinili su to zato, jer su verovali da će to zaista biti bar to, što kaže naziv: sporazum... A »sporazum«, i u duhu hrvatskog, i u duhu srpskog jezika, znači u najmanju ruku složan rad i približavanje, a ne razdvajanje čak i onog, što je kroz vekove bilo zajedničko. Međutim, ako se ovom manjom deljenja prosledi dalje, i ako neko razborit ne učini kraj ovom pašovanju ulice i rovarenju tudinskih agenata, mi ćemo ubrzano, umesto sporazuma, imati, ne samo grdan nesporazum, već pravu pravcatu — vavilonsku pometnju jezika!

Zato je već krajnje vreme da se sproveđe jedino potrebno i zdravo deljenje — razboritih i dobromernih, od štetočina i od manjaka, — ako nećemo da nas ova današnja manija dovede u takav čorsokak, da ni za sto godina nećemo biti u stanju da popravimo to, što ćemo njome pokvariti.

Sednica plenuma Savezne uprave

Kao što je već javljeno, održaće se sutra i prekosutra, dakle 18 i 19 novembra, u Beogradu, u prostorijama Saveza, plenarna sednica uprave Saveza Sokola K. J.

Na dnevnom redu je izveštaj Strošinstva, konstituisanje savezne u-

prave, rasprava o opštem stanju u Sokolstvu, zatim o prilikama u Hrvatskoj i Dravskoj banovini, rasprava o proslavi Prvog decembra i o svesokolskom sletu 1941 god.; — i konačno izveštaj o finansijskom stanju Saveza i o saveznoj štampi.

Sednica počinje u subotu, u 15.30 časova.

Centrifugalnost i centripetalnost

Pišući o Bosni i Hercegovini, zagrebački »Obzor« se zalaže za »blaganje centrifugalnih sila i kaže:

»Bosna i Hercegovina, po svom centralnom geografskom položaju i radi pomiješanosti Hrvata i Srbija, može jedino kao autonomna jedinica izvršiti zadaču okupljanja Hrvata i Srbija, i uskladivanja divergentnih struja u centripetalnom pravcu.«

Težnja za »sublaženjem centrifugalnih sila i za uskladivanjem divergentnih struja u centripetalnom pravcu«, te za »okupljanjem Hrvata i Srbija, stvar je za koju se mi zalažemo čitav život. Ali, ako je ona dobra i korisna, zašto da je ograničavamo samo na Bosnu i Hercegovinu i da je ne protegnemo na čitavu Jugoslaviju? Jer danas već u velikom delu Jugoslavije žive pomešani, i Srbi i Hrvati i Slovenci, čije okupljanje je i te kako potrebno. A ako u svima dugim krajevima, sem Bosne i Hercegovine, prevladaju »divergentne struje« i »centrifugalne sile«, — što »Obzor«, kada se radi o Banovini Hrvatskoj, podupire svim snagama, — slabo će nam pomoći »centripetalni pravac«, bude li on ograden bodljikavim žicama i konfiniran samo u Bosni i Hercegovini...

Glorifikacija zločinstva

Frankovački »Hrvatski narod«, organ Dr. M. Budaka, objavljuje ovaj zulukafski hvaloslov nad demoliranjem Sokolskog doma u Betini:

»U Betini, obližnjem selu Šibenika, došlo je do neobične provale narodnih osjećaja. — Svidalo se to kome ili ne, tamošnji sokolski dom ostao je bez i trunka pokretne imovine. Neke su novine javile o nekakovom dinamitu, koji je bio postavljen pod krov. Da je taj dinamit eksplodirao, danas ta zgrada ne bi imala krov. Ali je istina, da su složni seljaci preko noći posve ogolili to leglo svakog zla. Zastavu su već iste noći uspjeli umaknuti u susjedno mjesto, a bilo je i »semigranata«. Papirnate objekte svake ruke pojela je vatra. Načitani seljaci vele da je to — pad Bastille« broj 2.«

Dok su, dakle, »Hrv. Dnevnik«, »Hrv. Straža«, »Hrv. Glasnik«, pa čak i »Novo Doba«,javljali da je bio postavljen samo od nepoznatih ljudi dinamit, ili da uopšte nije bilo napadaju na dom, ili da su napadaj inscenirali sami Sokoli, dotele je — evo — Budakov »enfant terrible« izbrbljao sve i još se pohvalio zbog — »osvajanja Bastilje«...

Ali, kad je trebalo rušiti prave Bastilje, one austrijske, onda su ih rušili Sokoli, dok su im frankovci pokorno služili...

* * *

»Hrv. Narod« neprikiveno, dakle, slavi i odobrava demoliranje tudi domova, kao i to, da su složni seljaci preko noći ogolili sve, da je dom ostao bez trunka imovine i da je sve pojela vatra. Takva glorifikacija zločinstva ne može se čitati ni u centralnoj Africi!

Pa ipak, »Hrv. Narod« nije bio zbog toga zabranjen, dok jugoslovenski listovi u Banovini Hrvatskoj zapeć od belina, — ako se samo usude da se brane od tih zločinstava!

DAN MIRA

Posle Svetskog rata je ušlo u običaj gotovo u svima zemljama, da se svake godine, dan 11 novembra slavi kao dan mira, ili kao dan »velike šutnje«. Narod je svečanom šutnjom odavao počast onim milionima ljudi, koji su izgubili živote u Svetom ratu.

Tako je bilo sve do ove godine. »Dan velike šutnje« priredivan je kroz dvadeset godina svakog 11 novembra, iako se kroz to vreme nije prestalo sa ratovanjem. Istina, u Evropi nije bilo rata do ove godine, ali su na drugim kontinentima grmlji topovi i štektali mitraljezi. U Evropi su međutim, bez rata nestajale države, a tada je došlo do novog rata. Već nekoliko meseci stoe u ratnim redovima vojnici s ovu i s onu stranu Rajne, a i druge države počele su sa mobilizacijom i ratnim pripremama. I one, čak koje su oglašene kao neutralne, morale su da se pobrinu za svoju sigurnost. Tako se u opštoj neizvesnosti godovalo i zaboravilo ove godine na »dan mira«...

Nema čoveka, koji bi mogao nešto reći protiv veličanstvene ideje opštег mira. Mislimo mira, u kome miruju topovi i puške. Možda zvuči čudno, ali je istina, da ni u takvom miru, nesme biti mira! Drugim rečima, ne sme biti mrtvila ni zastoja, kako u životu pojedinca, tako ni u životu naroda i država.

Mirovanje, koje bi značilo stagnaciju, bezbrižnost, bilo bi isto što i mrtvilo, bilo bi ravno smrti. Zakon većne dinamike, večitog rada i kretanja ne poznae stanje mirovanja. To je jasno svakome, osim možda nekim mističnim fanaticima, koji mir istovetuju sa flegmatičnim čekanjem onog što će doći, bez trunka nastojava da se obezbede od iznenadenja.

Ali, ako nema valjanih razloga protiv mira, ima pojedinaca, kojima nije do mira, već do rata i do uni-

štavanja. »Slava« Cezara, Aleksandra Makedonskog, Napoleona i ostalih zavojevača, neda im spavati i oni prave istupe, kojima ugrožavaju mir, ali koji su pre ili posle osuđeni na propast. Jer mogu tu i tamo da stradaju narodi i države, ali svi znamo, da ipak pobeduje pravda, da jednom mora doći dan odmazde. I kad takav narod povrati ono što je izgubio, on će bolje znati da to čuva i da sa još većim pregalastvom brani ideju slobode i pravde.

Ne narušuju oni mira, koji se bore za njegovo održanje. Ni oni, koji se spremaju da bi ga očuvali na svojim granicama. I naša država je među onima, koji se nikome ne prete, ni od koga ništa ne traže, ali žele, da ono što ima očuva nedirnuto. Legendarna hrabrost naše vojske poznata je i priznata, a Sokolstvo svoje članstvo spremi i uči odbrani zemlje i mira.

Zato je i za nas ovogodišnji »dan velike šutnje«, bio potsetnik za dajli rad na čuvanju našeg mira. Sokoli ne pevaju ditirambe miru, koji bi nalagao religiozno predanje sili i pomirenje sa »udesom«. Mi volemo mir, ali pravedan mir! Za taj mir smo gotovi i da se žrtvujemo.

Nismo mi ratoboran narod u napadačkom i osvajačkom smislu. Mi smo ratnički narod, ali u konstruktivnom smislu. Hrabrost naših ratnika je stvorila i slobodu Jugoslavije. Ona će ju znati i da održani. Ali ta hrabrost nije nikome ništa ostala! Nije nikome pretila!

Jugoslovenski Sokoli, kao ni ceo naš narod, nisu propustili, da se 11 novembra ne sete sviju onih, koji su dali svoje živote u temelje naše Otdadžbine. Oni su toga dana posvetili svoje misli herojima i mučenicima, i sami sebi obećali, da će radje žrtvovati svoj život za mir u slobodi, nego li da žive pod tuđim gospodstvom.

J. M.

Nedelja sokolske štampe

Savez Sokola K. J. uputio je svima župama, društvinama i četama okružnicu, u kojoj ih obaveštava, da će se Nedelja sokolske štampe, koja je i ranijih godina održavana u mesecu decembru, i ove godine održati od 10 do 17 decembra.

Svi župski i društveni Prosvetni odbori, odnosno izvestioci za sokolsku štampu, dobiće zasebnu uputstva za organizaciju Nedelje štampe, a urediće odbor se sada naročito obraća svakoj bratskoj jedinici s molbom, da posveti što veću pažnju našoj štampi i da sve spremi da bi Nedelja štampe što bolje uspela i kako bi se novo organizovani savezni listovi što bolje i uspešnije plasirali.

»Naši Savezni listovi »Sokolski glasnik«, »Sokol« i »Naša Radost« imaju važnu misiju, delujući svaki u svom delokrugu. Svi oni požrtvovanju i nesebično stoje u službi našega Sokolstva i sokolskog i narodnog prosvetovanja. Oni su u stvari naše javne govornice, gde se prati život i

rad Saveza i svih naših jedinica, donose vesti iz telovežbačkog sveta, kod nas i na strani, daju podaci iz slovenskog Sokolstva. Kroz njih se ujedno i čitav naš nacionalni, kulturni

i društveni i privredni život posmatra kroz prizmu sokolske ideologije, imajući za cilj da Sokolstvo približi svim građanima javne delatnosti. Kroz njih se obaveštava naše članstvo i svi čitaoci o važnijim događajima i o svemu onome što služi interesima, napretku i blagostanju našeg Sokolstva, naše države i naroda. Dnevna informativna štampa neće i ne može nikada da se pozabavi potrebljana nekog našeg sokolskog mesta ili kraja, kao što to može i čini naša savezna i uopšte sokolska štampa. Osim toga, naša savezna sokolska štampa ima i tu prednost od dnevne štampe, što je ona lišena svega onoga što može negativno da deluje na čitaoca, a to je: kriminal, afere, raznovrsne senzacije itd.

Savezni listovi treba pokloniti svu pažnju, moralnu i materijalnu pomoć, koju oni zaslужuju. Zato što ni sama preplata na naše savezne listove nije velika (koja iznosi oko 5 dinara mesečno) mnogim siromašnim slojevima naroda je pristupačna.

Dužnost je s toga svih naših bratskih jedinica, celokupnog našeg članstva i rodoljubivog građanstva da podržavaju Sokolsku štampu i da joj pruže svoju saradnju i potporu.

Ko diže uzbunu, napadači ili napadnuti?

Kao što smo javili već u prošlom broju, zagrebački »Obzor« je sasuo sve strele na nas, optužujući »Sokolski Glasnik«, da je hegemonistički i nasilnički, te da je »neprijatelj hrvatskog naroda«, a sve zato, što nećemo da pristanemo da, kao nemušta jagnjad, dozvolimo da nam francofurški razbijaju, demoliraju i otimaju sokolske domove, da tvorno napadaju naše članove, te da ih otpuštaju iz službe, gone ih itd.

Razumemo, gospodi oko »Obzora« je vrlo neprijatno da se zna da u Banovini Hrvatskoj ima nereda; a — kunemo se — da nije ni nama to prijatno!. Ne sede u Savezu Sokola ni bivši ministri ni političari, pa da bi želeli da se »povrate stari režimi«, kao što »Obzor« izvrće, — pa da zato dižemo na uzbunu. Naprotiv, — mi smo čitav mesec dana nakon sporazuma, na svoju štetu, prešućivali napadaju na Sokolstvo, baš zato što smo se nadali da će se red brže zavesti, i zato što je nama država iznad svega, pa nismo hteli da se zna, da u ma kom delu te države mogu da se odigravaju takvi neredi... Ali, kad smo videli da razbijajuči to tumače kao našu slabost i da, zbog toga, kao i zbog pomanjkanja energije kod međedavnih faktora u Banovini Hrvatskoj, postaju sve agresivniji, bili smo primorani da dignemo glas u svoju odbranu.

Ako je gospodski oko »Obzora« neprijatno naše pisanje, postoji vrlo efikasan način da nas učutkaju: neka obuzdaju nerede i neka svojom štampi kažu da svojim harangerstvom ne izaziva ulicu na napadaju! Neka budu ubedeni da ćemo mi istoga časa preći na druge, pozitivnije teme, kao što smo to činili za sve vreme pre ovih incidenta, kad u našem listu ni jedna reč nije mogla da se nađe, uperenja protiv bilo koga u Hrvatskoj, sem onih koji su nas direktno dirali.

Inače »Obzoru« neće uspeti da zataška istinu, pa niti tvrdnjama da nismo izneli »niti jednog konkretnog slučaja«, dok su naprotiv stupci našeg lista i suviše bili natrpani baš tim konkretnim slučajevima, i to vrlo žalosnim! To uostalom potvrđuje i Budakov »Hrvatski Narod«, koji je »Obzoru« svakako bliži nego li nama, a koji n. pr. sa oduševljenjem donosi vest o demolisanju Sokolskog doma u Betini, za koji je »Obzor« tvrdio, da se nije uopšte dogodio!.

Za gospodski oko »Obzora« — nekoliko lokalnih sukoba radi so-

kolskih domova ne pretstavlja pitanje, za koje bi bilo vrijedno povesti polemiku; — što znači da bi neko sutra mogao da provali u prostorije »Tipografije«, da im porazbijje, ili preotme sve, te da im iz dana u dan preti da će im oteti i ono što im je ostalo, — i da »Obzor« sve to zajedno »nebi našao vrednim da povede polemiku...«

Sve ostalo šta »Obzor« navodi o nedelima prošlih režima i o zlostavljanju Hrvata, — neka pre svega uputi na adresu svog urednika, koji je sa tim režimima neprikriveno politički saradivao, a ne nama, koji se uopšte partijskom ni režimskom politikom ne bavimo. Ni najmanje veze sa Sokolstvom nemaju sva ta nedela, niti je iko u stanju da to utvrdi! I to je ono, što smo mi tvrdili. Ne, da hrvatska štampa nije mogla da navede nikakav dokaz o krivici prema Hrvatima uopšte, već o nekom sokolskom udelu u tim krivicama; i pri tome ostajemo. A one koji su zaista krivi, neka napadaju, mi nećemo ustaći u njihovu odbranu! Bezakonja i nasilja smo mi uvek osudivali, a što nismo smeli da objavimo ništa protiv njih, to isto se dogodalo i »Obzoru«, pa smo mi čak i ranije od njega ustali protiv izvesnih nametnutih »voda«.

Sve u svemu, naš je odgovor ovaj: Neka se prestane sa napadajima na Sokolstvo, pa će i »Sokolski Glasnik« prestati da piše o tim napadajima. Biće mu čak vrlo prijatno da masnim slovima objavi čitavom sveetu da u Banovini Hrvatskoj vlada najuzorniji mir i zakonitost, što će biti od koristi i Hrvatskoj i Jugoslaviji!

Ali šta ćemo, kad ima drugih kojima su u interesu neredi i u Hrvatskoj i u Jugoslaviji, i kad ni »Obzor« ni oni koji su pozvani zato, nemaju petlje da se sa njima obraćunaju!...

IZ RUSKOG SOKOLSTVA

Pretstavnici Saveza ruskog Sokolstva iz Beograda, posetili su ministra fizičkog vaspitanja naroda, g. Tomića, izloživši mu rad i organizaciju ruskog Sokolstva u Jugoslaviji i umolili ga za potporu. G. Tomić je pažljivo saslušao želje ruskih Sokola i obećao im svoju punu potporu.

Još uvek nisi posao preplatu za »Sokolski Glasnik« i za »Soko«?

Ako si zaista Soko, svestan i uzoran, učini to odmah, jer to stoji samih 50 Din. godišnje za »Sokolski Glasnik«, a 45 Din. godišnje za časopis »Soko«.

Neistinita optužba

Zagrebački »Hrvatski dnevnik« doneo je nedavno napis, u kome je okrivio Sokolsku župu u Zagrebu, da je u jednom svom protestu tražila, da se »u zagrebačkom kazalištu nesme govoriti o Stjepanu Radiću«, tako da »se za tu stvar zainteresovalo i zagrebačko redarstvo«. Za dokaz je naveo nekoliko citata iz jedne predstavke zagrebačke župe.

Ta stvar je, međutim, prikazana posve netočno i tendenciozno. Kada je 17. septembra 1937. u zagrebačkom kazalištu priredena komemoracija za predsjednika Mihaila Mihailovića, na toj komemoraciji su, sem Čehoslovaka, učestvovali u velikoj većini, samo članovi Sokola i pristalice jugoslovenske orijentacije; dok od separatista nije učestvovao gotovo niko. Međutim je predavanje o Mihailu Mihailoviću održao Dr. Ivan Esih, u potpuno separatističkom duhu, tako da se niti jednom reči nije osvrnuo na Stjepanu Radiću rad za jugoslovensko, kao ni na pomoć što ju je Mihailović dao za naše državno i narodno ujedinjenje, već je od svih veza Mihailovića sa Jugoslovenima, govorio jedino o njegovim vezama sa Radićem. Posve naravski da je zagrebačka Sokolska župa, koja je svojim članstvom ispunila veći deo pozorišta i dala najveću moralnu potporu komemoraciji, smatrala to kao netaknito, utoliko pre, što se time falsifikovao pravi Stjepan Radić lik i njegove veze sa našim narodom. Zbog toga je uputila jedan akt Jugoslovensko-čehoslovačkoj ligi u Zagrebu, da je jednom posve privatnom udruženju, a nikako zagrebačkom redarstvu, u kome se je žalila na takav postupak. Niti reči nema u tom aktu protiv tog, da se u zagrebačkom kazalištu govoriti o Stjepanu Radiću, kome je sokolska župa prilikom smrti poslala delegaciju na pogreb, već je jedino istaknuto to, da nije trebalo govoriti isključivo o vezama Stjepanu Radiću, već i o njegovim mnogo brojnim i značajnim vezama sa ostatim Jugoslovenima.

Da je »Hrvatski dnevnik« štampan čitav akt župe, to bi se jasno video, ali je njemu bilo samo do toga, da može da harangira protiv Sokolstva, — makar i neistinom!

U prošlom broju, pogreškom je štampano, da je poljoprivredni tečaj održan u Zaječaru, umesto u Vratarnici, a na molbu sokolske čete.

Naši članci

Ako si zaista Soko, svestan i uzoran, učini to odmah, jer to stoji samih 50 Din. godišnje za »Sokolski Glasnik«, a 45 Din. godišnje za časopis »Soko«.

Kratke vesti iz našeg Sokolstva

Prošle nedelje osvećen je u Skoplju novi sokolski dom, koga je podiglo društvo Skoplje I. Ranim jutrom počelo se sakupljati sokolsko članstvo i ostalo građanstvo, pred zgradom preparandije, odakle je krenula u 10 sati velika povorka Sokola, bura pozdravljena od mase građanstva, kroz ulice Skoplja, do stana vlasnika preduzeća »Keramika«, koji su državu darovali lepu i skupocenu zastavu.

Posle crkvenog obreda osvećenja doma, odgledao je zanosan patriotski govor starešina društva pukovnik brat Đorđe, prekidan manifestacijama Kralju, Jugoslaviji i Sokolstvu. Hor Sokola-članika učiteljske škole, opevao je državnu himnu, posle čega je obavljeni osvećenje zastave i predaja iste starešini društva, koji se toplim rečima zahvalio darodavcima. Zatim je sestra Milka Protić recitovala jednu prigodnu pesmu, a hor Sokola opevao: »Sokolskoj misli«, od Šijačkog i »Dvoglavi Orao«, od Matankovića. Pevanje »Hej Sloveni«, završen je glavni deo ove lepe sokolske i nacionalne svečanosti, koja je još jednom dala dokaza o visokoj otadžbeničkoj svesti carskog Skoplja.

Sokolsko društvo Trbovlje, održalo je 27. godišnju skupštinu, koju je u prisustvu delegata župe br. Hraščevca i brojnog članstva, vodio starešina br. Jevetić. Iz podnetih izveštaja vidi se agilan rad u svima pravcima. Društvo je svečano proslavilo 30-godišnjicu rada raznim priredbama. U okviru proslave otkriven je spomenik Kralju Ujedinitelju, osvećena naraštajska zastava, priredena izložba itd. Naročita pažnja posvećuje se narodnoobrambenom radu. Osnovana je i narodna kreditna zadružna. Društvo broji 265 članova i 88 članica. Nakon razrešenice staroj upravi, izabrana je nova, na čelu sa starešinom br. Jevetićem.

Sokolska чета Bratiškovci, друштво Kistaњe, жупа Шибеник, од заветovаних радова у соколској Петровој петиљетки подигла је спомен-чесму Витешког Краља Александра I Ујединитеља; одржала а-нафабетски течaji; подигла до крова свој нови дом и засадила воћњак који заузима површину од 15.000 кв. м; засадила је око 1000 ком. разних воћних садница: трешња, јабука и ораха. Чета је разелила и својим члановима око 1000 ком. разних воћних садница, те су их засадили на својим имањима.

Sokolsko društvo Ruma, svečano je otvoriti i osvetiti novosagrađeni dom, 26. o. m. Na ovu svečanost, pozvan je i ministar za fizičko vaspitanje naroda g. Jevrem Tomić, koji se pozivu rado odazvao. Dom će nositi име Kralja Ujedinitelja.

Prosvetni rad Sokola u Trebinju

Sokolsko društvo Trebinje, počelo je sa predavanjima na svom Narodnom univerzitetu, koja će trajati do mjeseca juna 1940. godine, da se opet, posle velikih letnjih vrućina, nastave u mjesecu oktobru. Tom prilikom Prosvetni odbor izdao je proglašenje sadržine:

»Braćo i sestre, građani i građanke,

U vatri se zlato kuša. Ne pada sneg, da pomori svet, već da svaka zverka pokaže svoj trag — kaže naš narod.

Sadašnjost, u kojoj živimo, pored mnogih dužnosti i odgovornosti, nameće nam razna pitanja i nebrojene probe, da ispitati i proveri, kakve su i kolike su naše fizikalne, duhovne i moralne snage, koje bi, u sudobnosnom času, mogli staviti na branik svoje Otadžbine.

Mi se nalazimo na ispitu. Kako ćemo na istom proći, t. j. hoćemo li ga položiti ili pasti, zavisi od naše predhodne spreme i sposobnosti, od naše duhovne i moralne moći, stalnih i neprekidnih težnji i streljivanja ka postavljenom cilju.

Pogledajmo u sebe. Zastanimo, za časak, pred svojom savešću i upitajmo se, koliko smo udovoljili svojim gradanskim, patriotskim, jugoslovenskim i slovenskim dužnostima i idealima?

Neko malo, a neko ni malo — glasiće odgovor.

Sokoli su uvek bili, jesu i ostaće verni pobornici i nosioci reda, rada, jednakosti, pravde, sloga i jedinstva. Na tim osnovama oni su, u svojoj duši i srcu, zidali temelje Jugoslavije mnogo pre i mnogo ranije, nego što je došlo njeno ostvarenje.

Danas, kada je njihov ideal realizovan, oni ne stoje, već idu dalje i stvaraju jednu novu, veću i potpunu Jugoslaviju od Jadranu do Crne Gore, preko koje, sve svesne slovenske sinove i kćeri, vodi put u Slaviju — Zemlju Obećanu.

Bez rada i zauzimanja nema uspeha. Treba misliti, raditi i stvarati, pa će sve ostalo samo po sebi doći.

Sokoli, u svom radu, nisu niti će ikada popustiti pred pretnjama ili pritiskom spoljašnjeg ni unutrašnjeg neprijatelja. Bili su i ostaće dosledni svojoj zavjetnoj misli i kosovskim idealima.

Sokolsko društvo Trebinje, da bi išlo u korak sa ostalim sokolskim jedinicama u Državi, pojačava svoju akciju u tehničkom i prosvetnom pogledu — i na selu, koje je još uvek neprosvećeno i zaostalo u svakom pravcu.

U tom cilju počinje sa predavanjima na svom Narodnom univerzitetu,

na kome će ovdašnji, a po mogućству i iz drugih mesta, javni i sokolski radnici, kojima dobro i napredak ove zemlje leže na srcu, držati svoja popularna predavanja.

Nadamo se, da se neće i dalje statati skrštenih ruku, već da će se sve konstruktivne snage združiti i povezati, kako bi zajedno, što bolje poslužili svojim uzvišenom mladom Kralju, Otadžbini i Slovenstvu.

Prvo predavanje o temi: Opšti i posebni značaj Sokolstva i njegov razvoj, održao je 26. ovog mjeseca naš poznati sokolski radnik, vojnik i član Uprave društva, brat Ljubo R. Novaković, general.

Brat Novaković je, pred punom salatom slušalaca, raznih profesija i doba starosti, biranim rečima i lepim, kratkim rečenicama, izneo postanak, razvoj i značaj Sokolstva, kod svih slovenskih plemena, a naročito kod nas.

Predavač je, kako to pravom vojniku dolikuje, energično veličao i slikovito prikazivao što je sve i koliko Sokolstvo pretrpelo i pridonelo na oltati naše Otadžbine za opšte narodno oslobođenje i ujedinjenje. Sokolski pokret nazvao je pretečom svih onih zdravih narodnih strujanja i streljivanja ka Jugoslaviju, Slovenstvu, slobodi, pravdi i demokratiji. Na laki i ubedljiv način isticao je, da Sokolstvo neće nikada ostariti, već će, što bude dalje išlo i streljilo svome uzvišenom cilju, biti sve mlađe i jače.

Naglašeno je više puta u toku predavanja, da su Sokoli trn u oku našim spoljašnjim i unutrašnjim neprijateljima, koji u Sokolstvu vide one dobrotljive narodne pionire, koji o svom rahu i kruhu rade na prostranoj narodnoj njivi i duhovnom ujedinjenju, što mračnjaci s naročitim planom i zadatkom ometaju. Ali svaka borba protiv idealne je uzaludna. Sokoli su radili i svoj program izvodili i pod mnogo težim prilikama, nego što su danas, pa se nisu prepali niti otstupili od svojih ciljeva.

Ostala predavanja, koja sleduju, biće iz Sokolstva i raznih oblasti načine, istorije, književnosti, umetnosti i narodne odbrane. Predavanja su veoma dobro posećena, što je za svaku pohvalu sredine i njene svesti na čijem se širenju i produbljivanju radi. Siroki narodni slojevi su onakvi, kako se upute i vaspitavaju. Služba narodu najuzvišenija je služba na svetu.

Trebinje St. O. Stanković

Kakva „istorija“ cvate sada kod nas...

U jednom od prošlih brojeva smo zabeležili, kako vinkovački list »Slavonija« piše, da su Srbi, u krajevima današnje Jugoslavije, još pre Hrista imali slike milionske armije. Da mu ne ostane dužan, iznosi sad neki Dr. Mate Dvorničić, u sušačkom »Primorju« teoriju o tome, kako je čakavski govor zapravo jedini pravni književni jezik Hrvata, a taj čakavski govor, koga danas rabe jedino izvrsni delovi našeg primorja, da je nekad bio rasprostranjen, ne samo na sve Južne Slovene u Jugoslaviji, nego čak i na Bugare! Po njemu su »pričevali stanovnici Makedonije, pre dolaska Srbija, čakavci-Hrvati«, a za dokaz »makedonskog hrvatskog« navodi dela Tome Smiljanica, Milana Čemerikića itd. Ime varoši Prištine »dolazi od starog čakavskog, ili hrvatskog župana«. Ali ne samo to, već »ako proučavate bugarski jezik i izlučite turske i tatarske reči, dobijete čistu čakavštinu«, — što znači da su i Bugari u stvari Hrvati!... Nesreća je samo to, da su, dugo nakon Hrvata, došli na Balkan i Srbiju, pa su se »u trupini čakavaca usekli«, odvojivši tako »bugarske Hrvate« od jadranskih.

Sva ta šaljiva »istorija« ima medutim samo jedan cilj, da dokaže kako su Srbija, Hrvati i Slovenci tri posve različiti naroda, pa da opet stvari velikohrvatska raspoloženja, nasuprot velikosrpskim i velikoslovenačkim, iz čega bi se onda ponovo rodilo međusobno klanje, koje bi se docnije

„Splitski Sokol treba raspustiti kao produdržavan!“

Protivnici Sokolstva traže nove podvole, da postignu cilj, do kojega ne mogu doći zakonitim putem. Mi smo već u nekoliko navrata izneli, kako u izvesnim krugovima postoje sili apekti, da se Sokolstvu oduzmu njegovi domovi i njegova imovina, i kakva se bezdušna kampanja vodi u tom pravcu. Pošto su sokolski domovi zakonita imovina Sokolstva, jasno je, da nikakva vlast ne bi mogla da odobri posizanje za tuđom imovinom, i zato se traže novi putevi, da se sokolska društva raspuste, pa da se na taj način, kad u tim domovima ne budu mogli više da deluju oni, koji su njihovi vlasnici, pokuša da se preotmu z sebe.

Jedan takav, veoma značajan pokušaj, već je učinjen u Splitu. Dana 6. oktobra na veče, vežbalo je naraštaj sokolskog društva Split, u prostorijama doma, i kao obično, pevao je rodoljubive pesme, hrvatske kao i srpske. Nije mogao ni da pomisli, da će neko to rodoljubivo pevanje uzeti kao povod napadaju na sokolski dom. Međutim se najedampat pred sokolskim domom stao da dene neki Uid Bočina, da Sokoli unutra viču protiv Hrvata, da pevaju da »nije to zemlja hrvatska«, da ih treba sve poubiti kao izdajice, i srušiti njihov dom itd. U isti čas pojavila su se još tri nepoznata mladića i počeli sijati kamenje u prozore sokolane, a pomenuti Bočina je na sav glas pozvao narod, da demolira sokolski dom. Tako je nastala strka, ali već tom prilikom su mnogi pristojniji prolaznici tvrdili, da nije moguće da bi članovi Sokola tako što pevali, pa se je nakon intervencije policije masa razišla.

Sve je to bilo, međutim, samo stvaranje povoda, da u »Hrvatskom Glasniku« može da se objavi jedan krajnje uvredljivi napadaj na Sokolstvo i da se na koncu tog napadaja, otkrije pravi cilj svih tih insceniranih incidenta, — a to je, da se »sokolsko društvo u Splitu raspusti i da se sokolski rad u njemu zapečati«. U članku splitskog lista tvrdi se, da su naraštaci Sokola pevali pesmu »Nije ovo zemlja hrvatska«, ma da u tom naraštaju ima preko 90% Hrvata, kojima ne bi nikad ni na pamet palo da vredaju bilo šta hrvatsko. Naprotiv, splitski naraštaci su te večeri, kao i ranije pevali tu pesmu, ali ne sa izrazom »hrvatska«, već onako kako se ona već decenijama u Dalmaciji pevala, — sa jednim drugim

Iz uredništva

Idući broj »Sokolsko Glasniku« izići će, kao svečani dvobroj, posvećen prazniku Prvog Decembra, u utorak, 28. novembra, povećan i sa biranim sadržajem.

Prema tome, u petak 24. o. m. neće izići 47. broj, već će biti spojen sa 48. brojem, koga će pretplatnici dobiti na vreme, tj. pre Prvog Decembra.

*

Zbog tehničkih poteškoća, nastalih u poslednjem trenutku, primorani smo da ovaj broj štampano na četiri strane, umesto šest. Da ipak damo što više štiva, ispuštamо oglase.

Deveti broj časopisa „Soko“

Juče je izšao deveti broj revije »SOKO« organa Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, za sokolsku prosvetu, telovežbu i naraštaj, koji obuhvata 48 strana, sa mnogo lepih slika u tekstu. Broj za oktobar ima ovaj, nadasve bogat i zanimljiv sadržaj:

Hrvati Jugosloveni (Uredništvo); — Sokolska beseda na dan Ujedinjenja (Radovan Jovanović); — U oči Prvog Decembra, pesma, (J. M. Mrežnički); — Duh solidarnosti i približavanja, ili divergenciјe i otudivanja (V. D. Zagorac); — Helenske igre (Dr. Miloš Durić); — Jugoslovenski sokolski pisci (Dr. Maks Kovačić); — Srbi i Jugoslovenstvo; — Borba protiv kulture; — Primer Jugoslovenstva.

TELESNO VASPITANJE

O sistemu vaj, pri katerih je treba već telovadcev (Dr. V. Murnik); — Zrnašca (M. Vojinović); — Škola za vodnike sokolskih četa (I. Sedlaček); — Grada za vežbanje članova na spravama (T. S. + Š.); — Vaje na gredi (E. Skalar); — Proste vežbe za vežbovne časove žena (J. Trdina); — Zaključci zabora župskih načelnika; — Zaključci zabora župskih načelnica; — Raspis opštih utakmica za članice i ženski naraštaj 1940. g.

SOKOLSKA PROSVETA

Borba protiv nepismenosti (D. P. B.); — Pozorišna dela i njihov izbor (Ziv.); — Istorija pozorišta (Ziv); — Da li se spremaš za slet (R. A.); — Lutkarsko pozorište; — Tri godine petoletke u župi Srajevo (J. U.); — Nove knjige; — Beleške.

SOKOLSKI NARAŠTAJ

Prvi decembar (S. Hotko); — Na mlađima svijet ostaje (J. Matetić); — Ujedinjenje (M. Željezova - Kokalj); — S mora (S. Svoboda); — 11. novembar (S. Svoboda); — Jubilej br. Ismet Tabakovića; — Zdrav duh — zdravo tijelo (Ismet A. Tabaković); — Sumrak života (I. Miletic); — Misli i beleške (F. Pavetić); — Naši pesnici (F. Pavetić, St. M. Mutibarić, I. A. Tabaković, V. Šitum, R. Šuković); — Radovi našeg naraštaja; — Krijžaljke i rebusi.

*

Preplata je samih 45 dinara godišnje; a naručuje se: Administracija »Soko«, Beograd, Pošt. fah 342. — Račun Poštanske Štedionice br. 57.686.

Napadaji na Sokolstvo

Iz Zagreba nam javljaju o čitavom nizu otpuštanja iz službe, ili sa posla, naše braće Sokola, bez ikakvog drugog razloga, već samo zato što su članovi sokolskih društava. Tako je n. pr. otkazana služba Vukićević Petru, bivšem načelniku sokolskog društva Zagreb II i namešteniku gradskog poglavarstva u Zagrebu, ma da ima 6 godina službe. Brat Matko Rubinić, sreski školski nadzornik za rez Zagreb, stari i ugledni učitelj, premešten je na jednoraženu osnovnu školu, u selo Rude, blizu Samora. Premešteni su i braća, M. Orlović i Mihajl Dragutin, poreznici, članovi odbora sokolskog društva u Kutini. Nastavnici u Kutini i u Novoj Gradiški zabranjuju uopšte školskoj deci da pohađaju vežbe u Sokolu.

*

Koncem oktobra je jedna grupa od 120 ljudi, koja se proglašila za »Seljačku zaštitu«, sa muzikom i opštinskim načelnikom na čelu, silom provala u Sokolski dom u Pagu i zauzela svu društvenu imovinu, u vrednosti od 80.000 din. Tom prilikom je voda »Zaštite«, Vaso Špero, poštanski činovnik, ispalio nekoliko metaka iz revolvera, a gomila je počela da demolira prostorije. Još se ne zna kolika je šteta počinjena, jer Sokolima nije nikako moguće da uđu u svoj dom.

*

U Zagrebu je, 11. novembra, napadnut iz zasede, u Držićevoj ulici, u blizini svoga stana, Šoštaric Stjepan, željeznički mašinovoda i član Sokolskog društva Zagreb II. Na njega je ispaljeno 9 metaka iz revolvera, od kojih su ga tri metka pogodila u kukove i u ruku. Ma da ranjen, Šoštaric je pucao za napadčima, koji su na to pobegli, a on se sada nalazi u Bolnici milosrdnih sestara.

*

Javljuju nam iz Račića, na ostrvu Korčuli, da je nedavno bila premeštena u Doljanski Bubanj, u Lici, sestra Sofija Botica, koja je već 24 godine bila na službi u Račiću i uvek bila odlično ocenjivana. Sestra Botica je premeštena samo zato, što je bila tajnica Sokolske čete u Račiću i što je njen muž gorljiv Jugosloven, koji je za vreme rata prebegao iz austrijske vojske i zato bio osuden na smrt! Ovo premeštenje sestre Botice, koja je, sem toga, ozbiljno bolesna, i koja je na taj način ekonomski upropaćena, izazvalo je ogorčenje kod svih trezvenih ljudi, pogotovo kad se uzme, da je to nagradjenom suprugu što je, u borbi za Jugoslaviju, bio od Austrije gonjen. Ali nije to jedina žrtva. I brat Jozo Botica, Stipanov, dugogodišnji i odlični banovinski lugar, bio je otpušten iz službe, samo zato što je načelnik čete u Račiću.

Strani listovi javljaju, da je nemačka vlada tražila od praškog nadbiskupa, Kašpara, da sveštenici ne smeju propovedati u crkvama o Isusovom vaskresenju i o uskrsnuću iz mrtvih, što se to tumači kao uskrsnuće čehoslovačke republike.

Iz slovenskog sveta

IZ ČEŠKO-MORAVSKOG PROTEKTORATA

Nemački listovi objavili su nedavno zanimljiv razgovor prezidenta Češko-Moravskog protektorata, Dr. Hahe, sa predstavnikom nemačkog lista, »National-Zeitung«. Urednik nemačkog lista postavio je, između ostalog, Dr. Hahi i ova vrlo zanimljiva pitanja: »Bivši funkcioničari ranije republike, a naročito Dr. Beneš, trude se svim snagama da češki narod navedu na »akciju«. Kako se narod u Češkoj odnosi prema tim ljudima? Kakvo dejstvo imaju njihova nastojanja? I da li držanje češkog naroda u vlasti zaista potpuno isključuje igru sa podjeljenim ulogama između rada kod kuće i propalih agitatora u inostranstvu.« — Jasno je, da nije bilo lako odgovoriti na ovako škakljiva pitanja, koja su bez ikakve delikatnosti postavljena, baš zato da bi Dr. Haha imao da bira, — da kaže nešto što bi opravdalo reakciju sa strane nemačkih vlasti, ili da izjavи nešto što bi kompromitovalo opšte narodno rapsoloženje. Prezident Haha je odgovorio na ovaj način: »Češki narod ne ima potrebe da razvoju dogadaja pomaze pomoću »akcije«, na koje cilja Vaše pitanje. Što se mene tiče, privala mi je uloga, da preduzmem široki pokusaj smirenja između moga naroda i nemačkog naroda. Taj zadatak, u kome ne vidim »igru sa podjeljenim ulogama«, prihvatio sam lojalno. O »podjeljenim ulogama« ne može biti govora, jer se uloge ne mogu podeliti bez prethodnog dogovora; a to je praktički nemoguće, jer sa Česima koji žive u inozemstvu, ne možemo da imamo uopšte nikakvog dodira.« — Ma da je, kako se vidi, Dr. Haha izbegao direktni odgovor u vezi sa Dr. Benešom itd., ipak su svi češki listovi dobili nalog da njezivu izjavu donesu u više navrata, tako da je u nekim listovima objavljena u dva broja uzastopce.

»Československi Boj«, koji izlazi u Parizu, javlja da je u Pragu uapšen i redaktor »Narodnih Listy«, Vladimir Sis, zatim poznati sokolski radnik, Očenašek i senator, Dr. Klouda. Francuski listovi javljaju, da je u Pierovu i u još nekim mestima došlo do novih apšenja te da uapšenici bivaju internirani u Štajerskom Gracu. Izaslanici Gestapa vrše pregled svih poljskih zarobljenika u Nemačkoj i traže među njima češke i slovačke legionare, koji su se borili protiv Nemačke. General Prhalia, koji je vodio čehoslovačke legije u Poljskoj, piše u francuskim listovima, da je ogromna većina čehoslovačke legije bila zarobljena od Rusa, ali da su pojedinci, među kojima je bio i on, pušteni i da su došli u Francusku.

Na koncu je general Viest izjavio, da su se pogledi slovačkih autonomista potpuno izmenili i da je najmanje 80% stanovništva sada za čehoslovačku orientaciju.

SLOVAČKO POSLANSTVO

Listovi javljaju, da je u Beogradu započelo radom novo slovačko poslanstvo, koje će uredovati u palati bivšeg čehoslovačkog poslanstva. U istoj zgradi, koju je preuzeo nemačko poslanstvo u Beogradu, uređuje i nemački generalni konzulat.

Otvoren sokolski planinski dom na Pohorju

Na vrlo svečan način otvoren je prošle nedelje prvi sokolski planinski dom na Pohorju, koga je podiglo mariborsko matično sokolsko društvo. Kod doma se sakupilo nekoliko hiljada ljudi, među kojima veliki broj Sokolstva sa zastavama, fanfarama i konjicom. Prisutne je pozdravio predsednik zadruge sokolskog planinskog doma, br. Boris Mihelić, pozavši ih, da pozdrave Nj. V. Kralja, što su prisutni prihvati s urbenim ovacijama. Br. Mihelić je u svom opširnom govorom istakao značaj ovog doma, koji je podignut u okviru sokolske Petrove petljetke.

U ime Saveza SKJ govorio je br. Dr. M. Gorišek, starešina župe Maribor. U ime župe Zagreb govorio je br. Stepića, zatim predstavnik župe Ljubljana; br. Čotar, predstavnik dobrovoljaca, g. V. Fuks; predstavnik Jadranse Straže, g. A. Bizjak i delegati planinskih društava, Dr. Hrašovec i Dr. Bergoč.

Pevanjem narodnih pesama i slovenske himne: »Le naprej, brez miru«, završen je zvanični deo svečanosti, posle čega se razvila sokolska i planinska zabava u iluminiranom domu, koja je potrajala dugo u noć.

Štrosmajer i Miloš Obilić

Povodom napisa u »Sokolskom Glasniku«, od 27. oktobra, u kome je izneto, kako je školski odbor u Veloj Luci tražio, da se tamošnje osnovne škole nazovu imenima Štrosmajera i Katarine Zrinske, pa je iz Beograda odbijeno i naredeno, da se nazovu imenima Majke Jugović i Miloša Obilića, — dozajemo iz pouzdanih izvora, da tome nisu krivi, ni sreski školski nadzornici u Korčuli, ni nadležna vlast u Splitu, koji su predlog Školskog odbora u Veloj Luci proslidili u Beograd neizmenjen, već je izmena nastala kod ministarstva u Beogradu.

Milo nam je što možemo utvrditi, jer su sreski školski nadzornici u Korčuli, Roko Tomašić, kao i raniji nadzornik, Matko Bernardi, uvek prednjačili u jugoslovenskom duhu, pa se ne bi moglo ni pomisliti, da bi oni takav nejugoslovenski čin mogli da naprave. Niti je naš napis na njih ciljao. Naprotiv, on je ciljao baš na one na najkompetentnijem mestu, koji su na taj način kompromitovali dobar glas Beograda i jugoslovensko ime, a pokušavali da utvrđimo tačno, sa koje strane je to došlo.

SLOVACI U INOZEMSTVU

Sokolski listovi u inozemstvu posvećuju duge članke godišnjici t. zv. »svetomartinske deklaracije«, kojom su Slovaci, zajedno sa svojim vodom, poč. Hlinkom, izjavili da sa braćom Česima hoće da imaju zajedničku nacionalnu državu. Tom prilikom piše bivši redaktor »Slovak«, u Bratislavu, Petar Pridakov, o današnjim shvatnjima slovačkih autonomista i kaže, da nema nikakvog protivurečja u tome, što većina tih autonomista danas iz sve duše želi zajedničku državu sa Česima. To je zato, što o nekoj samostalnosti današnje Slovačke ne mo-

Poljski narodni praznik

U subotu, 11 o. m., slavili su naša slovenska braća, Poljaci, svoj narodni praznik. Svuda gde postoje poljačke kolonije u našoj zemlji, služena je tega dana služba božija, a pripadnici kolonije i njihovi jugoslovenski prijatelji sečali su se sa ljubavlju i bolom daleke poljske otadžbine.

Naš narod, koji je u Poljacima uvek gledao braću po krvi, i naciju koju je, junačkim delima i visokim duhovnim stvaranjem, potpuno zasluzila da živi slobodna i nezavisna, radova se svake godine narodnom prazniku poljske braće i učestvovanju je u njihovim radostima. Jugoslovensko Sokolstvo je kod toga uvek prednjačilo, podržavajući najintimnije veze sa bratskim Sokolskim Savezom u Poljskoj, a preko njega i sa čitavim poljskim narodom. Odnosi između nas i Poljaka bili su i kroz istoriju uvek srdačni, pa je bilo mnogo poljskih patriota i kulturnih radnika, koji su se odusevljavali za naš nacionalni napredak i slobodu; jednako kao što je naš Gundulić, zajedno sa drugim našim ljudima slavio poljske uspehe. I u prošlosti velikom ratu naši su interesi bili na istoj strani, pa smo zajedno postigli nezavisnost i ujedinjenje. Zato je više nego razumljivo, što se i na ovogodišnjem poljskom narodnom prazniku, koji je našu braću zatekao u neobično teškim prilikama, tako da nisam bili u stanju ni da ga svečano proslave, — mi sa jednakom ljubavlju sećamo bratskog naroda, i sa neumanjenom verom, da »ješće Poljska nije zginjela«, i da čemo taj sveti praznik ponovo slaviti u staroj radosti i vedenju!

Recept za ukidanje jugoslovenskih društava

U nastojanju da zatru trag svemu što je jugoslovensko, njegovi protivnici su pronašli novi trik, koji gotovo premašuje famozne trikove izvesnih »voda«, koje su oni toliko napadali. Pošto nemaju zakonskog načina, da ometu rad jugoslovenskih društava na području Banovine Hrvatske, a ta društva nisu pokazala ni najmanje volje, da se uplaše od njihovog terora i od njihovih nelegalnih i polulegalnih »zaštita«, a naročito od pretnjii frankovačke i klerikalne ulice, — to je trebalo naći drugi put, da se rad tih društava onemogući ili da se ona otmu, zajedno sa imovinom, iz jugoslovenskih ruku.

Prvi pokušaj učinjen je sa jugoslovenskim prosvetnim društvom »Berislavić« u Trogiru, koje je osnovano još pre rata i koje je bilo rasdište čitavog protuaustrijskog i rodoljubivog rada u toj varoši, onda kada mnogi od njegovih današnjih protivnika nisu znali tačno, da li su »autonomci« ili »austrijaci«. To društvo je još tih vremena bilo trnu u oku protivnicima. Najpre su počušali da upišu globalno par stotinu svojih ljudi u društvo, među kojima je bilo i maloletnih, a kad je uprava društva odbila da ih upiše, sresko načelstvo u Splitu je, odlukom od 9. oktobra 1939. povremeno obustavilo delovanje njegovog upravnog odbora, i za komesara postavilo sudiju Hrdličku, koji je partijski pripadnik HSS. Ma da je uprava učinila žalbu protiv tog akta, Banska uprava ju je odbila, nakon čega se uprava žalila na Upravni sud, koji do ovog časa nije još doneo odluku. Međutim je komesar, i ne sačekavši tu odluku, upisao na svoju ruku u članstvo potreban broj protivničkih lica, da se tako dobije većina u društvu, te sazvao vanrednu sednicu i, naravski, društvo »Berislavić« prestalo je da bude jugoslovensko i, tobože na zakonit način, prešlo u ruke svojih protivnika...

Pouzdano znamo, da se taj isti plan namerava primeniti i na druga jugoslovenska društva u Banovini Hrvatskoj, a naročito u Splitu i okolicu. Protivnici javno već prete, da će to isto učiniti sa Narodnom ženskom zadrgom, sa veslačkim klubom »Gusar« itd. Kao što se vidi, tobožni »borci za pravdu i za slobodu«, ne samo da kopiraju nasil-

Čitajući novine . . .

Kod izbora u Klub slušalaca prava i u Klub studenata agronomije, na zagrebačkom univerzitetu, pobedili su frankovci. Ta pobeda je veoma karakteristična, ma da nije tako apsolutna. Jer Klub slušaća prava ima svega 495 članova, a svih slušaća prava na zagrebačkom univerzitetu ima preko hiljadu. Frankovačka lista dobila je 217 glasova, dokle to nije baš apsolutna većina. Ali ipak je i karakteristično i žalosno da frankovci u tolikoj meri dižu glave među hrvatskim omladinom...

Ali i još nešto je karakteristično: »Hrv. Straža«, čiji su pristalice svih glasali sa frankovce, navodi sama da su za listu tih »hrvatskih nacionalista« glasala 3 Nemca i 3 Madžara, dok naprotiv za liste HSS nije glasalo ni jedan Nemac, već izvestan broj Srba i Bugara. Kakav je to »radikalni hrvatski nacionalizam«, za koga glasaju Nemci i Madžari, ne razumemo, sem ako nije — nacionalocijalizam? ! .

Do kakvog »smirivanja« dovodi manja razdvajanja koja je zahvatila našu zemlju, najbolje pokazuje »krastaški rat«, koji je nastao, ne između Srbija i Hrvata, već između — Hrvata i Slovenaca! I to ne između dve protivne ideologije, nego baš između najortodoxnijih hrvatskih i slovenačkih — katolika! Rat se vodi oko neke osnovne škole u općini Šafarsko, u Medumurju, povodom čega, »Katolički list«, organ zagrebačke nadbiskupije tvrdi, da je Dravska banovina u toj školi, u koju dolaze hrvatski deca, postavila za veroučitelja lajčka, a ne svešteno lice, koje decu poučava na slovenačkom jeziku, što katolički list naziva protuzakonitim aktom i smatra kao — imperijalizam sa slovenačke strane. »Katolički list« ide čak tako daleko, da merodavne faktoare u Dravskoj banovini, koji pripadaju takođe izrazito katoličkoj stranci, optužuje, da takvim postupkom pokazuju držanje koje je gore nego što ga uzimaju — masoni. .

Pa kad se već i prečasne mantije, počušaše i bacise se na imperijalizam jedni protiv drugih, — kakvo li će tek drugo smirivanje da bude? ! .

Sva nemačka štampa objavila je nedavno telegram iz Zagreba, da Budakov frankovački »Hrvatski narod« u svojim člancima proriče propast britanske imperije i hvali držanje Nemačke koja se oslanja na svoje pravo i na svoju golemu snagu, pa ne treba tude pomoći. Sad još samo treba da uvaži to i engleska vlada, pa da položi oružje pred — g. Budakom... *

Sva nemačka štampa objavila je nedavno telegram iz Zagreba, da Budakov frankovački »Hrvatski narod« u svojim člancima proriče propast britanske imperije i hvali držanje Nemačke koja se oslanja na svoje pravo i na svoju golemu snagu, pa ne treba tude pomoći. Sad još samo treba da uvaži to i engleska vlada, pa da položi oružje pred — g. Budakom... *

Rad društva Krupač

Cokolosko društvo Krupač, održalo je ovih dana petnaestdnevni tečaj, koji je počašalo 8 članova, 2 članice i 9 našaštajača. Između časova na ovom tečaju vršene su praktične vježbe, sa oko 40 dečje mukice i ženske. Po završetku tečajnog rada, tečaj je nastaviti članovi Uprave ovog društva u просветnom i odbranbenom pogledu.

Tecajem je rukovodio dugogodišnji župski predsjednik, brat Feodor Gopurenko, koji je nastojao da tečajima što više nauče i upoznači Sokočko, ne žaleći truda da im zatim ovo kratko vreme pruži što više.

Bilo bi dobro kada bi svaki naš prijatelj bio prešao kroz ovaku školu, tek onda bi imali ono, što Sokočko želi da postigne u svojoj radu.

Društvo Krupač je na dan 10. novembra priredilo cokolosko selo, gde su članovi svih kategorija, posmajući članovi i ostalo građanstvo imali prilike da čuju i naša dva cokola pravaca na pevanju uz gusle, br. Perka Mrkajića i na sviranju na harmonici br. Raduša Čepićevina.

ničke metode, koje su toboži hteli da dokinu, nego ih čak i — prevaziđaju! ..

Hrvatski sport i jugoslovenstvo

Nedavno je, na konferenciji »Hrvatske sportske sloge« u Zagrebu povedena vrlo karakteristična debata, u vezi sa jugoslovenstvom. Jedan od voda »Hrvatskog Junaka«, Dr. Praunspurger, je postavio pitanje, da li jedan klub, koji u svom imenu ima naziv »jugoslovenski«, može da bude član jednog hrvatskog saveza, ma da se nalazi na teritoriji Banovine Hrvatske, kao što je to slučaj sa sušačkim jugoslovenskim plivačkim klubom »Viktoria«. Protiv toga je govorio neki g. Ferček, dok je naprotiv g. Šuste izneo, da bi takve klubove trebalo primiti zato, što je Sušak pogranično mesto, gde jugoslovensko ime ima naročit značaj, i zato što je »Viktoria« osnovana g. 1908, dokle pre rata, kada je isticanje jugoslovenskog imena bilo zabranjeno. Na primedbu g. Majera, da bi primanjem u savez samo onih klubova, koji Imaju hrvatsko obeležje, bilo onemogućeno jevrejskim klubovima da stupi u Savez, a isto tako i srpskim, predložio je Dr. Praunspurger, da se klubovi sa srpskim i slovenskim imenima mogu primiti, ali ne oni sa jugoslovenskim!

Konačan zaključak po tom pitanju nije donet, ali je debata veoma karakteristična, jer pokazuje da se neka gospoda ni od čega toliko ne boje kao od jugoslovenstva, i da ga mrze baš zbog tog razloga, koga je nagasio g. Šuste, — da je u doba, kada su našim krajevima gospodarili Habsburgovci, bilo zabranjeno iščitati jugoslovensko ime i što u pogrančnom Sušaku jugoslovensko ime ima naročit značaj! Drugim rečima značaj, da jugoslovensko ima naročit značaj svuda tamo, gde treba braniti zemlju od spoljne opasnosti, i uvek, kad god treba narod braniti od tuge gospodstva! Žalosno je samo to, da je jugoslovensko ime, koje je u Austriji bilo zabranjano, ponovno sada proganjano, i to vrlo često sa strane onih istih, koji su ga i u Austriji progongili. A još žalosnije je da to ime, koje u odbrani granica ima naročit značaj, za gospodu Praunspergere nema nikakvog značaja, sem osećaja mržnje... *

KLERIKALCI I PRIJATELJSTVO SA RUSIJOM

Citava naša javnost znade, kako klerikalci oglase odmah za boljevnik i za »neprijatelja hrvatskog naroda« svakog onog, ko kaže makar i jednu simpatičnu reč o Rusiji, sadašnjoj ili ranijoj. Međutim, kada se radi o tome, da uzmu u odbranu današnje klerikalne slovačke vlastodršce i njihova separatističku »nezavisnost«, onda se naši klerikalci rastapaju od miljačak i nad prijateljstvom sa sadašnjom, — boljevičkom Rusijom! Tako n. pr. zagrebačka »Hrvatska Straža«, prenosi u celosti i sa odobravanjem dugačko saopštenje službene bratislavskog agencije, »Slovak Press«, o prijateljstvu između Slovačke i Rusije, u kome se, između ostalog, kaže:

»Slovačko prijateljstvo prema Rusiji nije bilo vezano za režim. Čarizam je propao, ali Rusi su ostali Rusima, isto tako kao što su Slovaci ostali Slovacima. To znači da između Rusa i Slovaka može da postoji isto takav srdačan i prijateljski odnos, kao i ranije... Slovački odnos prema Nemačkoj određen je geografskim položajem, savezničkim odnosom i nemačkom zaštitom Slovačke. Iz tog razloga, Slovaci imaju pravo što se raduju zbljenju Nemačke i Rusije, jer Slovačka od toga može da ima samo koristi. Ova činjenica utvrđuje i slovački odnos spram oba velika prijatelja.« *

Prekid pregovora između Sovjetske Rusije i Finske izazvao je pažnju međunarodnih krugova, ali se općenito misli, da taj prekid nikako ne znači, da će doći do vojnih operacija protiv Finske, sa strane Moskve. Općenito se smatra, da vlastodršci Sovjetske Rusije izbegavaju uopšte ratne operacije, pa da će zato pokušati da Finsku slome nekom vrstom »rata ne-rata«. Oni naime drže, da će Finska doživeti ekonomski i socijalni slom, bude li morala da dugo vreme da izdrži punu mobilizaciju i da će na taj način biti prisiljena da primi ruske zahteve i bez rata. Međutim finska vlada poziva svoju javnost na najveće žrtve, a sakupljanje priloga za odbranu zemlje dalo je odlične rezultate. Rusi su već počeli agitacijom među finskim radništvom, a ruski avioni ne-prestano bacaju letke nad Finskom. *

UZORNE OPREME

vežbaona, stadijona, letnih vežbališta te igrališta za decu
IZVRŠUJE SPECIJALNA
TVORNICA
GIMNASTIČKIH SPRAVA
J. ORAŽEM
Ribnica (Jugoslavija) / Osnovana 1881. g.

Zanimljivosti iz doma i sveta

Naša Kraljevska mornarica dobila je novi pomoćni brod, jahtu »Beli Orao«, koja je ovih dana doplovila u Šibenik iz Trsta, gde je gradena i puštena pod jugoslovenskom zastavom prvi put u more, u prisustvu našeg generalnog konzula g. V. Šapčića, komandanta jahte, kapetana fregate g. Vuković - Podkapelskog i ostalih uglednih ličnosti.

Kraljevska jahta »Beli Orao«, duža je 60.45 metara, široka 7.95, a visoka 3.90 metara. Prawac jahte ima formu krstaša. Jahta je moderno uređena i potpuno odgovara svojim svrsi.

*

Veliku uzbunu izazvali su u čitavom svetu glasovi o eventualnoj povredi belgijske i holandske neutralnosti, tako da se već javljalo i o nekim incidentima na granici. Da je položaj bio zaista ozbiljan, vidi se po sastanku belgijskih i holandskih suverena i odgovornih državnika; ali se poslednje vreme sa nemačke strane odlučno demantuje, da postoje bilo kakve agresivne namere prema tim dvema državama, dok one budu zaista očuvale svoju neutralnost i dok se ta neutralnost ne povredi sa protivne strane. Holandski i belgijski listovi tvrde, međutim, da postoje zaista jaka koncentracija nemačkih trupa na njihovim granicama, što se sa nemačke strane opravdava time, da je front prema Francuskoj preuzak, da bi na njemu moglo da se smeste sve nemačke trupe, pa da su zato prisiljene da se smeštaju i uzduž belgijske i holandske granice. Engleski listovi sumnjuju, da Nemačka ima namenu da prodre u Holandiju, da tako na holandskoj obali dobije podesniju bazu za vazdušne i pomorske operacije protiv Engleske. Oni tvrde, da se nemački plan sastoje u tome, da se ne povredi belgijska neutralnost, pa da se na taj način francuskim i engleskim trupama onemogući da preko Belgije priteknju Holandiju u pomoć. Postoji, međutim, uverenje, da je na sastanku belgijskih i holandskih suverena utvrđena uža saradnja između tih dve države, prema kojoj bi Belgija odmah stala na stranu Holandije, kada bi ova bila napadnuta, i pustila savezničke trupe da preko belgijske teritorije priskeću Holandiji u pomoć. Engleski listovi tvrde da će, nakon toga, Nemačka dobro promisliti, pre nego što bi se upustila u tu avanturu.

Pošto se uzbuna oko povrede belgijske i holandske neutralnosti ponešto stišala, počeli su francuski i engleski listovi da rasmatraju ostale mogućnosti nemačke akcije. Tako na pr. pariski »Intransigeante« tvrdi, da se cela ta uzbuna veštacki napravila, da bi prikrljila akciju koju Nemačka u tajnosti sprema u pravcu srednje i jugoistočne Evrope, a u prvom redu protiv Madžarske. Oni tvrde, da se nemački plan sastoje u tome, da se ne povredi belgijska neutralnost, pa da se na taj način francuskim i engleskim trupama onemogući da preko Belgije priteknju Holandiju u pomoć. Postoji, međutim, uverenje, da je Nemačka htela da se posluži metodom naglog rata, to je trebala da učini odmah početkom septembra. Ni užava na Holandiju nebi joj pomoći, jer bi istog trenutka Belgija prisločila u pomoć Holandiji i pustila bi francuske i engleske čete da predu preko belgijske teritorije.

*

»Slovenska Sloboda«, koja izlazi u Prešovu, javlja iz Užhoroda, da se ovih dana u čitavoj Podkarpatskoj Rusiji vodi velika propaganda za priključak k Sovjetskoj Rusiji. Mnogi Ukrajinci prebegli su u Sovjetsku Rusiju, gde ova propaganda imade sedište u krajevima zapadne Ukraine.

*

Prema informacijama lotiških listova, potvrđuje se vest, da se nova sovjetsko-nemačka granica utvrđuje. Listovi se pitaju, tko zapravo ugrožava Sovjetsku Rusiju, koja u okolini Vilna gradi aerodrome i smeštava vojne garnizone do 60.000 momaka.

*

Javljuju iz Atine, da su grčke vlasti pred nekoliko dana internirale jednog nemačkog kapetana i jednog bugarskog majora, kad su ovi bili prisiljeni da se avionom spuste na grčko-bugarskoj granici. Oni su izjavili, da su bili na putu iz Beča u Sofiju i da su se moralni spustiti zbog pomanjkanja benzina.

*

Još uvek se vodi živa polemika o atentatu u Minhenu. Rimska radio stanica je pre dva dana javila, da su nemačke istražne vlasti utvrdile, da je metal paklenog stroja, koji je eksplodirao u Minhenu, bio izrađen kod dve nemačke tvornice. Tu činjenicu su iskoristili Francuzi, postavljajući kroz svoju propagandu tri mogućnosti, zbog kojih je moglo da dođe do atentata. Prema tim verzijama je najpre došlo do žive propagande delatnosti bivšeg nemačkog Kajzera, naročito u vojsci; zatim je došlo do cepanja u stranci, zbog približenja Sovjetskoj Rusiji, i konačno do razmimoilaženja na najvišim mestima u nemačkom voćtu.

Zanimljivo je također, da berlinski dopisnik švajcarskog lista »Berner-Bund«, javlja, da se još